

The CALIPER project:
Linking research and innovation for gender equality

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών
και Μηχανικών Υπολογιστών
Εργαστήριο Συστημάτων Αποφάσεων και Διοίκησης

Η σημασία της ευαίσθητης σε θέματα φύλου επικοινωνίας

«Συμπεριληπτική Διδασκαλία στα ΑΕΙ: Προκλήσεις και Αντιστάσεις»

MS TEAMS, 29 Μαρτίου 2023

Δρ. Μαρία Φλουρή, Δρ. Εμμανουήλ Ντάνος

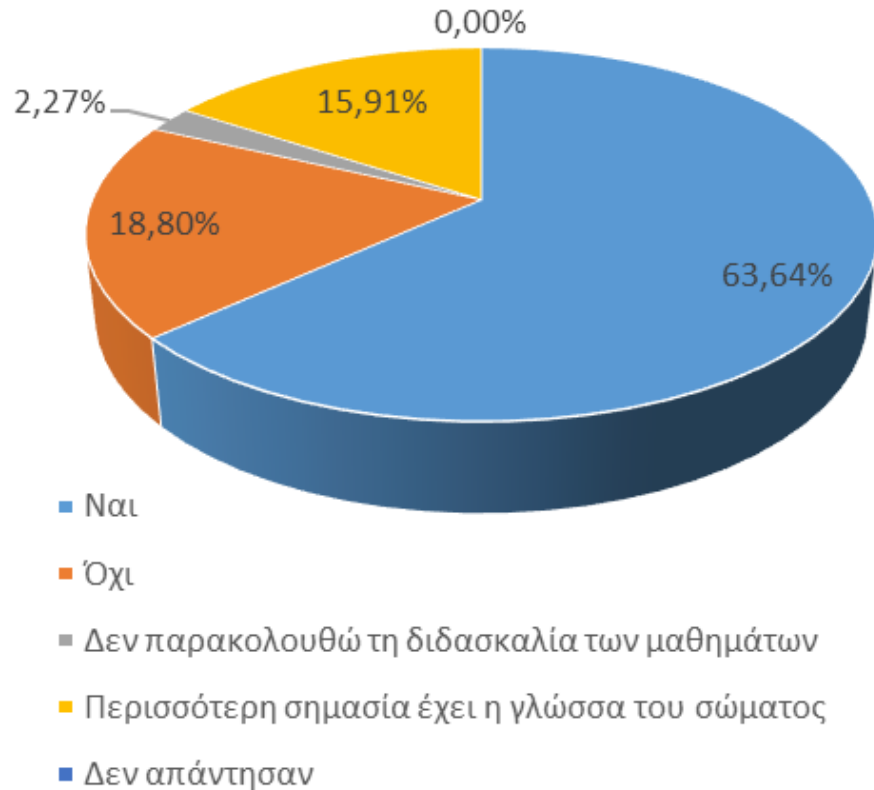

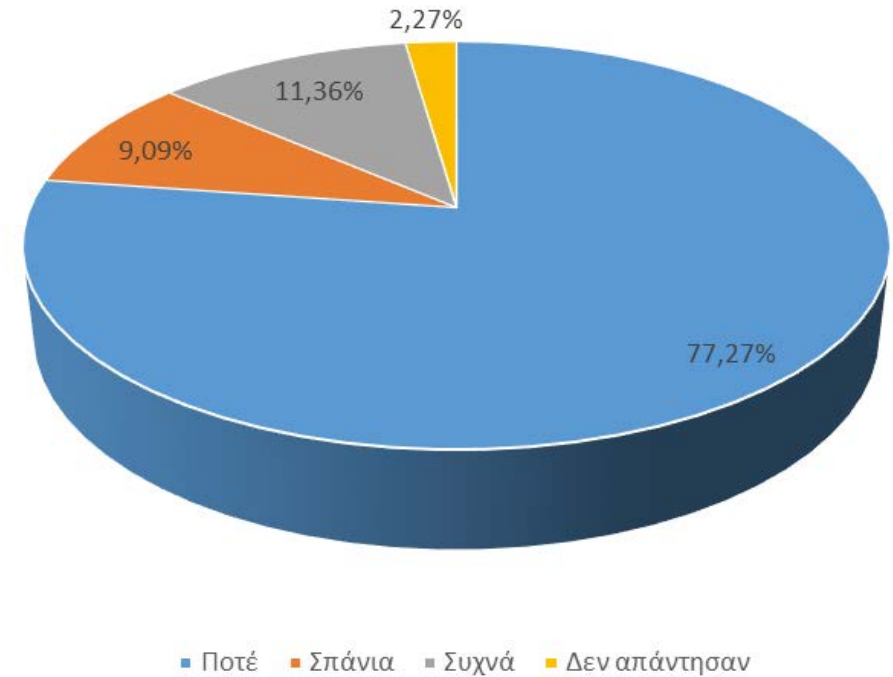
Περιεχόμενα

- i. Μερικά δεδομένα της Σχολής
- ii. Σεξισμός
- iii. Ακαδημαϊκή διδασκαλία
- iv. Η ευαίσθητη ως προς το φύλο επικοινωνία
- v. Χρήσιμα Εργαλεία
- vi. Χρήσιμα βιβλία
- vii. Βιβλιογραφία

Μερικά δεδομένα της Σχολής

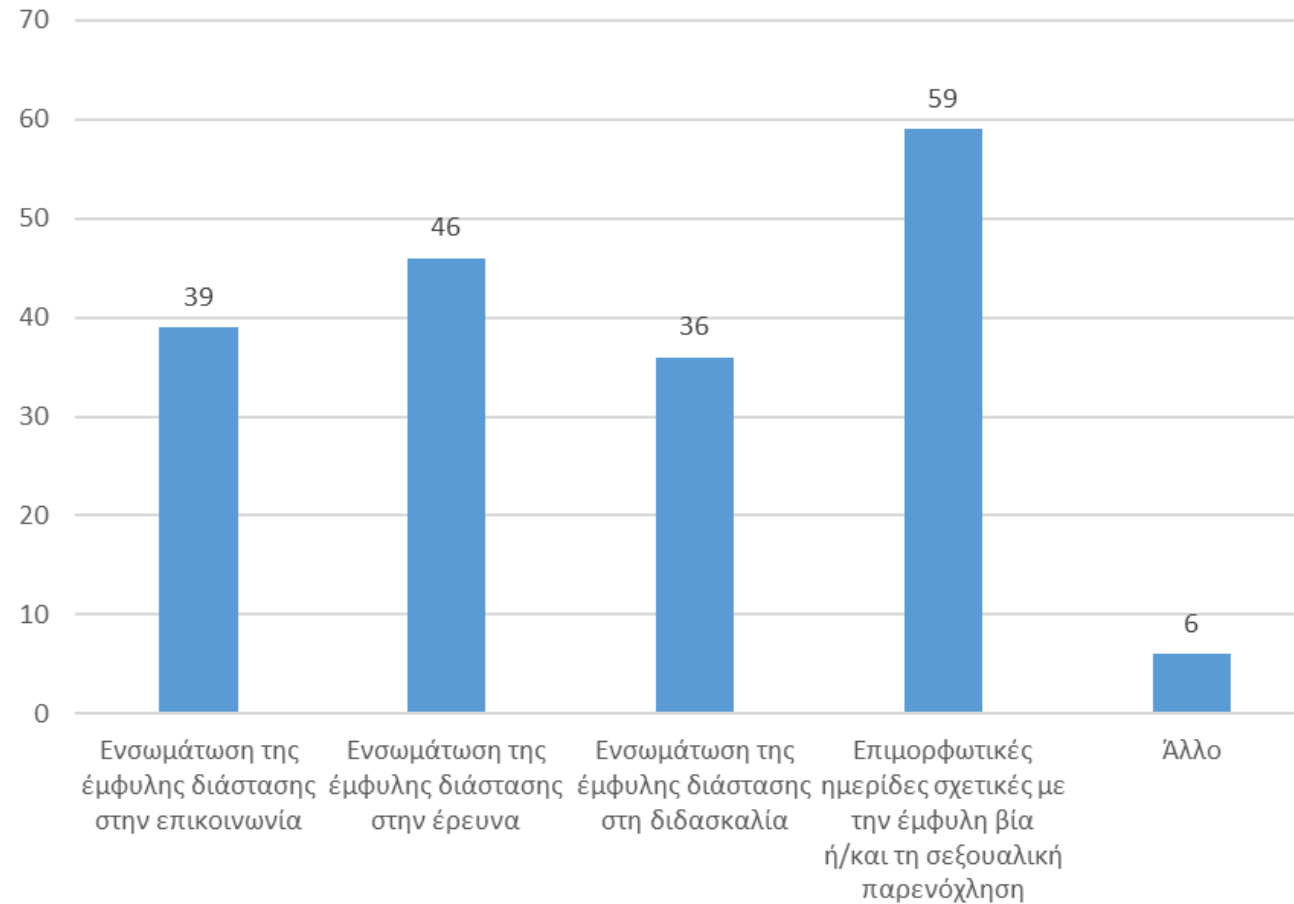

Σχήμα 1: Η χρήση συμπεριληπτικής, μη σεξιστικής γλώσσας από τους διδάσκοντες είναι για εσάς ένας παράγοντας που σας παροτρύνει θετικά για να παρακολουθήσετε τη διάλεξη ενός μαθήματος/εργαστηρίου;

Σχήμα 2: Αποφεύγετε την παρακολούθηση μαθημάτων/εργαστηρίων επειδή αισθάνεστε πως λόγω κάποιου χαρακτηριστικού σας (όπως φύλο, ταυτότητα φύλου, εμφάνιση, εθνικότητα κ.α.) μπορεί να σας φέρει σε δύσκολη θέση

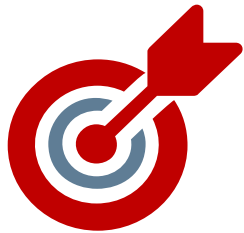
Μερικά δεδομένα της Σχολής

Σχήμα 3: Τι θέματα θα σας ενδιέφερε να παρακολουθήσετε σε επιμορφωτικές ημερίδες ή εργαστήρια (workshops) για θέματα σχετικά με την ισότητα των φύλων;

Σεξισμός

«Σεξισμός» ονομάζεται κάθε έκφραση (πράξη, λέξη, εικόνα, χειρονομία), η οποία βασίζεται στην ιδέα ότι κάποια άτομα, πιο συχνά γυναίκες, είναι κατώτερα από άλλα, εξαιτίας του φύλου τους.

Εξάλειψη έμφυλων στερεότυπων, κατά τη διδασκαλία, που αναπαράγοντα συνειδητά και ασυνείδητα

Ανανέωση και αναβάθμιση της γλώσσας του διδακτικού υλικού ούτως ώστε αυτή να προωθεί τις σύγχρονες θέσεις της ελληνικής κοινωνίας σε σχέση με την ισότιμη σχέση ανδρών και γυναικών.

Υπέρβαση
(γλωσσικού)
σεξισμού

Προτεραιότητα για ένα σύγχρονο και συμπεριληπτικό πανεπιστήμιο

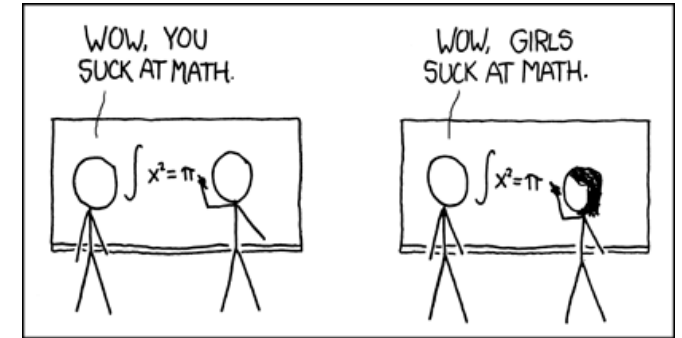
Ακαδημαϊκή διδασκαλία (Περιεχόμενο)

- ✓ Μετάδοση γνώσης: ένα σύνολο επιστημονικής γνώσης και μεθοδολογίας διδάσκεται από τους/τις δασκάλους/ες στους/στις μαθητές/τριες, συμπεριλαμβανομένης της ιστορίας των επιστημών
- ✓ Κριτική και παραγωγή γνώσης: η κριτική σκέψη και ο αυθορμητισμός ως κεντρικές δεξιότητες προς καλλιέργεια, οι οποίες, τουλάχιστον στη θεωρία, οδηγούν σε περαιτέρω παραγωγή γνώσης
- ✓ Ανθρώπινη αλληλεπίδραση και σχέσεις εξουσίας (δάσκαλος/α - μαθητές/τριες, μαθητές/τριες - μαθητές/τριες)
- ✓ Διαδικασίες αξιολόγησης (έλεγχος και εξέταση)

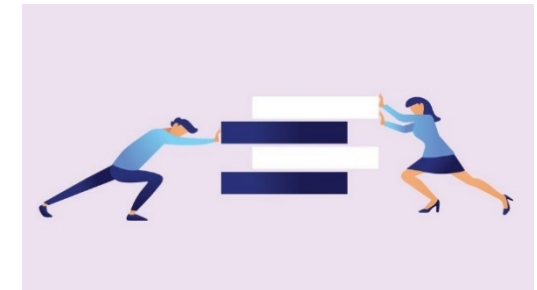
Η ευαίσθητη ως προς το φύλο επικοινωνία

Σκοπός της ουδέτερης ως προς το φύλο επικοινωνίας είναι να αποφεύγονται επιλογές λέξεων στις οποίες μπορεί να αποδοθεί χαρακτήρας **προκατάληψης, διάκρισης ή απαξίωσης**

Η χρήση δίκαιης και συμπεριληπτικής ως προς το φύλο επικοινωνίας συντελεί επίσης στη **μείωση των έμφυλων στερεοτύπων**, προάγει την κοινωνική αλλαγή και συμβάλλει στην επίτευξη **ισότητας των φύλων**.

Η ευαίσθητη ως προς το φύλο επικοινωνία

Διδασκαλία & Διδακτικό Υλικό

*International Network for Advancing Science and Policy (INASP), 2020.
Gender Responsive Pedagogy in Higher Education: a framework*

Η ευαίσθητη ως προς το φύλο επικοινωνία

Διδασκαλία & Διδακτικό Υλικό

✓ Εκπαιδευτικό υλικό - Περιεχόμενο:

- Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην ύλη του μαθήματος (όπου είναι εφικτό),
- Αναφορές και βιβλιογραφία μαθήματος ευαίσθητη ως προς το φύλο (όπου είναι εφικτό),
- Παραδείγματα και εικόνες ευαίσθητες ως προς το φύλο,
- Είναι εφικτή η πρόσκληση κάποιας ομιλήτριας με εμπειρία (ή φήμη) στην ευαίσθητη προς το φύλο προσέγγιση;
- Είναι εφικτή η ανάθεση εργασιών με ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου;
- Κανετε τους φοιτητές /-τριες να συνειδητοποιήσουν τα στερεότυπα φύλου που σχετίζονται με τον τομέα που διδάσκετε;
- Γνωρίζουν τις ανισότητες φύλων που θα αντιμετωπίσουν μια μέρα ως επαγγελματίες;

Οι συνάδελφοι μου συνέχεια με ρωτούν πώς τα καταφέρνω να είμαι εργαζόμενος πατέρας.

Η ευαίσθητη ως προς το φύλο επικοινωνία

Διδασκαλία & Διδακτικό Υλικό

✓ Δυναμική του φύλου στις αίθουσες & συμμετοχή

- Συμμετέχουν στο μάθημα άτομα με διαφορετικά φύλα;
- Ίσα διαμοιρασμένη προσοχή στους/στις φοιτητές/τριες, σε ό,τι αφορά το φύλο.
- Προώθηση της αλληλεπίδρασης και μεθόδων μοιράσματος της γνώσης (Μικτές ομάδες (συν)εργασίας, ενθάρρυνση για συμμετοχή σε συζητήσεις και ερωτήσεις κλπ).
- Αμεροληψία στην κριτική και τον έπαινο.
- Αποφυγή των προκαταλήψεων σε συζητήσεις.

Η ευαίσθητη ως προς το φύλο επικοινωνία

Διδασκαλία & Διδακτικό Υλικό

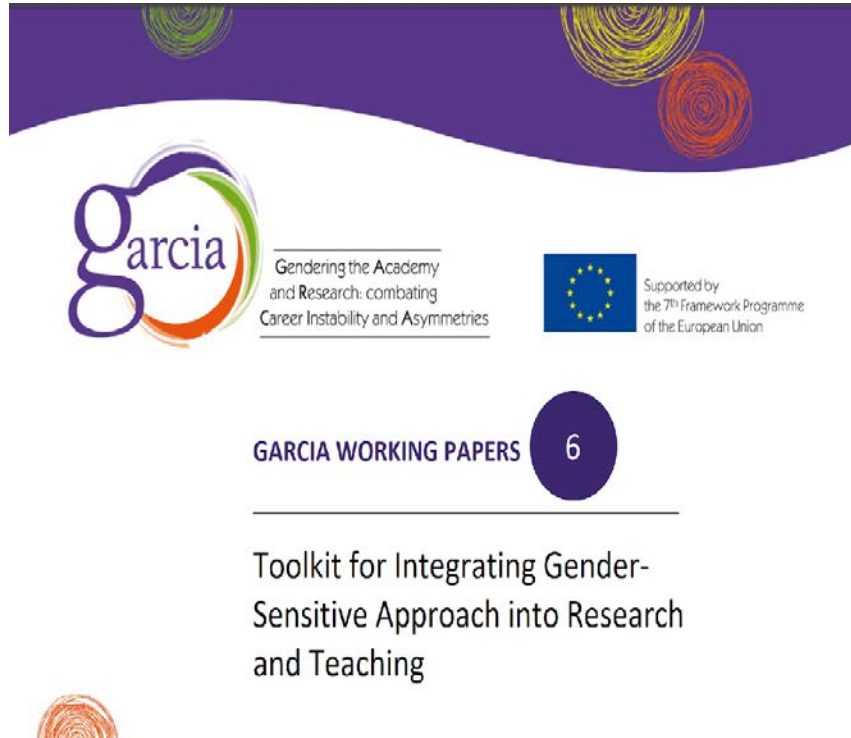
- ✓ Συμπερίληψη διαφορετικών προσεγγίσεων στην εξέταση.
- ✓ Στερεοτυπικές συμπεριφορές που είναι χρήσιμο να αποφεύγονται:
  - Να απευθυνόμαστε μέσα στην αίθουσα πιο συχνά σε φοιτητές από ότι σε φοιτήτριες,
  - Να δίνουμε περισσότερο χρόνο σε φοιτητές να απαντήσουν σε ερωτήσεις, από ότι σε φοιτήτριες,
  - Να δίνουμε σε φοιτητές περισσότερη οπτική επαφή έπειτα από ερωτήσεις,
  - Να θυμόμαστε μόνο τα ονόματα ανδρών φοιτητών όταν τους προσφωνούμε,
  - Να διακόπτουμε φοιτητές και φοιτήτριες πριν το τέλος της απάντησής τους.
- ✓ Χρήση γλώσσας που να μην αναπαράγει στερεότυπα και να μην δημιουργεί διακρίσεις

Χρήσιμα εργαλεία

Το εργαλείο GARCIA

Ένα έγκυρο εργαλείο για το σχεδιασμό
ερευνητικού και διδακτικού υλικού
ευαίσθητου σε θέματα φύλου

Εντοπισμός έμφυλων στερεοτύπων,
ανισοτήτων και προκαταλήψεων

https://eige.europa.eu/sites/default/files/garcia_toolkit_gender_research_teaching.pdf

Χρήσιμα εργαλεία

Καλές πρακτικές του έργου EGERA

EXAMPLE 3: 'Gender and Technology' METU, Ankara

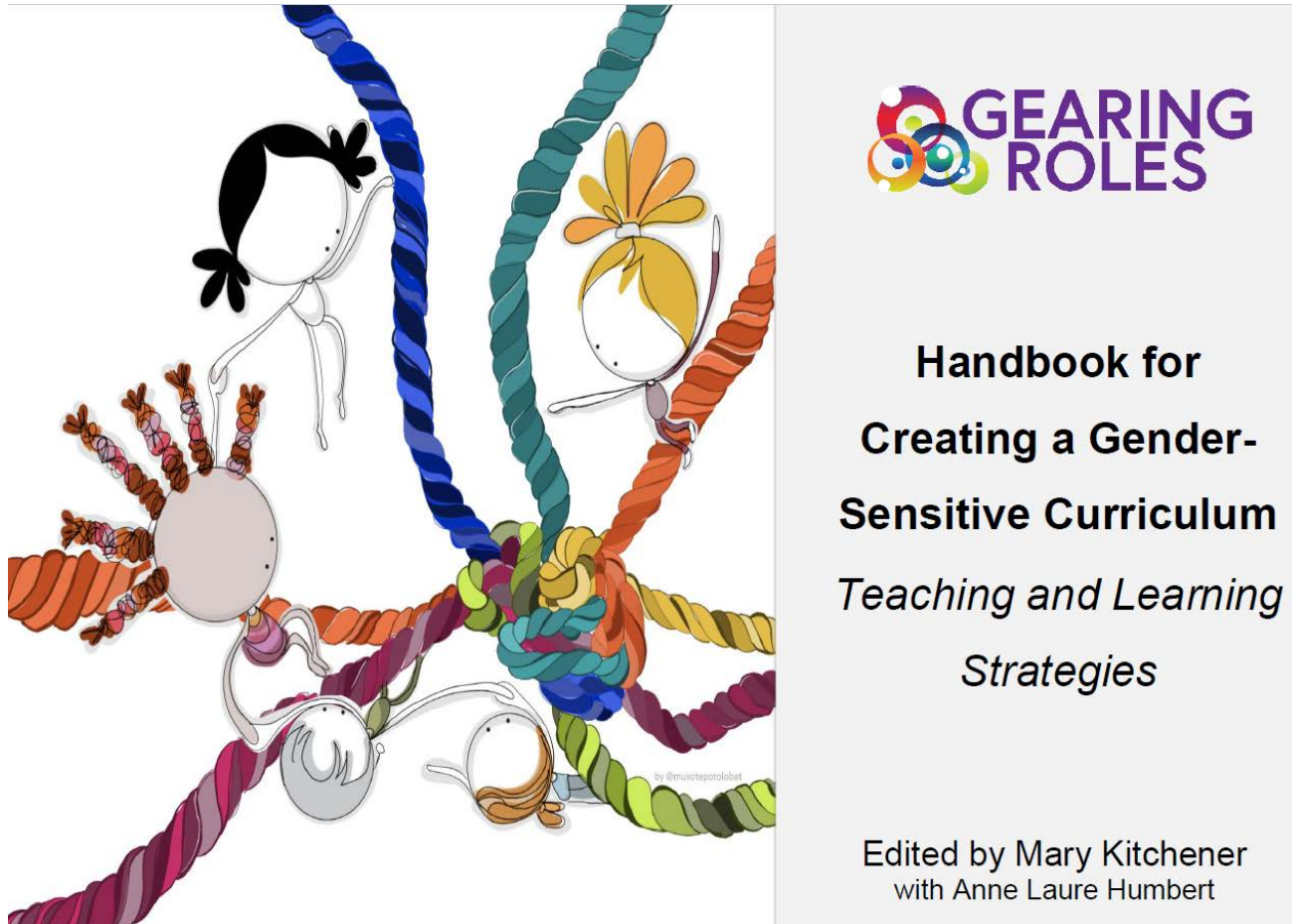
Description	The course aims to provide students with a critical perspective towards the relationship between gender and technology. By focusing on issues like "Social Construction of Technology", gendered aspects of science and technology, and Feminist Science and Technology Studies at theoretical and practical level the course would like to question the male-norms of science and technology. The course was offered at the interdisciplinary program of "Science and Technology Studies" and was open to both MS and PhD students.
Teaching	Lectures, literature study, group assignments
Participants	6 students
Course format	The course is elective for Technological Sciences students. The course aims to challenge the association of science and technology with masculinity/manhood and interrogates the historical, social and political construction of this association. A feminist reading and challenge of this association is also integrated into the course syllabus; hence gender is an essential component of this class.
Language	English
Teaching team	1 female, 0 male
Success	The course is an interactive seminar held with MA and PhD level students. The success factors of this course do not fit the parameters of a science and technology program, which is mainstream male-centred and masculine in terms of its theory and practice. The success factor of this course lies in its capacity to challenge the mainstream ideas and

Καλές πρακτικές ενσωμάτωσης
της έμφυλης διάστασης στο
περιεχόμενο των μαθημάτων ή
στον οδηγό σπουδών
ακαδημαϊκών ιδρυμάτων

https://www.egera.eu/fileadmin/user_upload/Deliverables/D44_Collected_Good_Practices_in_Introducing_Gender_in_Curricula_78106.pdf

Χρήσιμα εργαλεία

Μελέτες περίπτωσης του έργου *Gearing Roles*

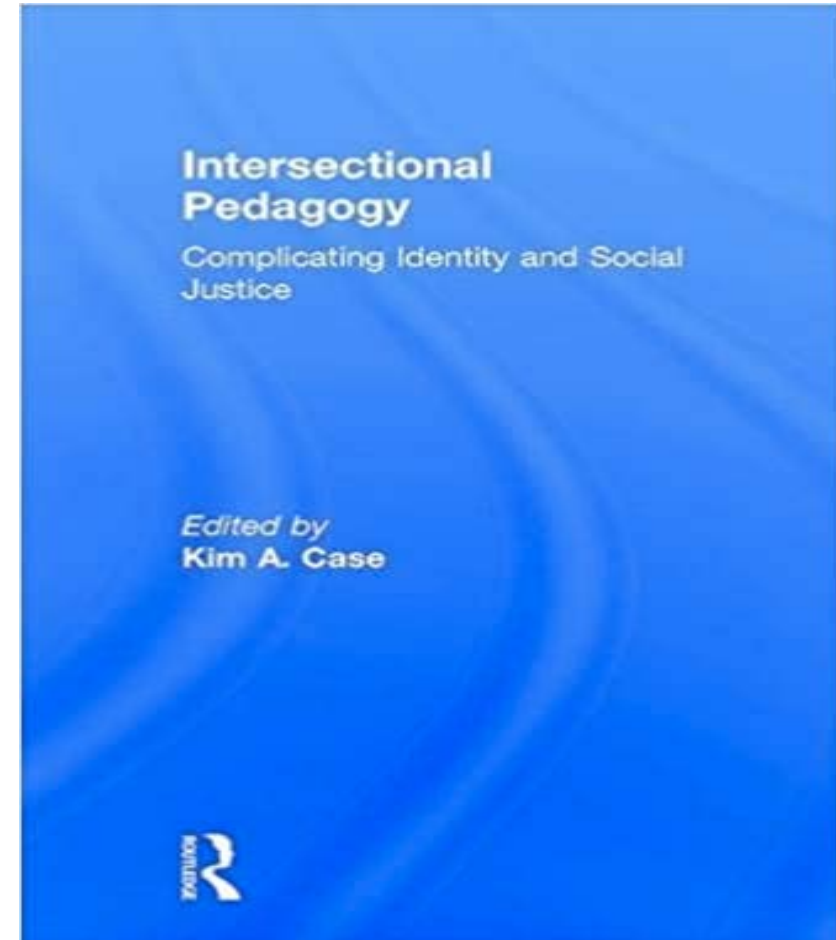
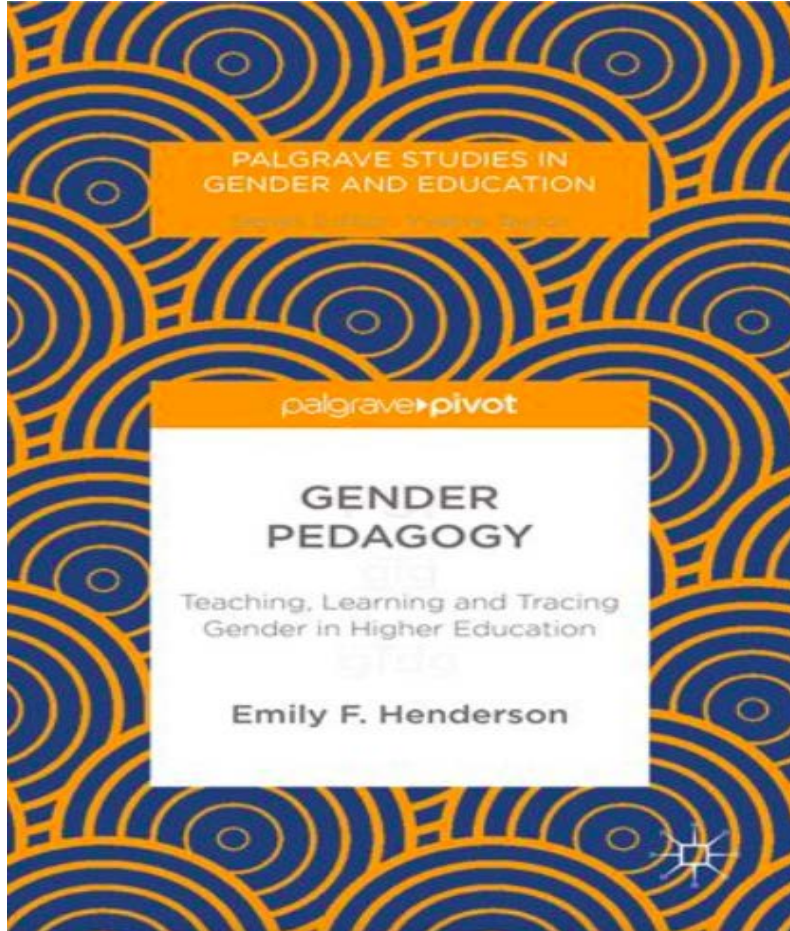

Μελέτες περίπτωσης:

- Διδασκαλία σχετική με το φύλο
- Ανάπτυξη ευαίσθητων ως προς το φύλο προσεγγίσεων διδασκαλίας
- Υποστήριξη φοιτητών και προσωπικού ώστε να είναι ευαίσθητοι ως προς το φύλο
- Δημιουργία και υποστήριξη θεσμικών προσεγγίσεων για την ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης στο πρόγραμμα σπουδών

<https://gearingroles.eu/gearing-roles-new-handbook/>

Χρήσιμα βιβλία

Βιβλιογραφία

- The Gender and Diversity Toolbox, Free University of Berlin <https://www.genderdiversitylehre.fu-berlin.de/en/index.html>
- Baltic Gender (2019), Tools and Resources on Gender–Sensitive Teaching Methods in Higher Education
- [http://oceanrep.geomar.de/41854/1/Online%20Material final 2019.pdf](http://oceanrep.geomar.de/41854/1/Online%20Material%20final%202019.pdf)
- GARCIA (2015), Toolkit for Integrating Gender- Sensitive Approach into Research and Teaching https://eige.europa.eu/sites/default/files/garcia_toolkit_gender_research_teaching.pdf
- [J. Sprague, K. Massoni \(2005\), Student Evaluations and Gendered Expectations: What we can't count can hurt us, Sex Roles 53](#)
- Henderson E. (2015), Gender Pedagogy, Palgrave Studies in Gender and Education
- Case K. A. (2016), Intersectional Pedagogy, Routledge
- Núñez-Peña M. I. , Suárez-Pellicioni M. , Bono R. (2015). Gender Differences in Test Anxiety and Their Impact on Higher Education Students' Academic Achievement , Procedia - Social and Behavioral Sciences
- Δήμητρα Κογκίδου, Όχι στο Σεξισμό στη Γλώσσα
- EGERA (2017), Collected good practices in introducing gender in curricula [https://www.egera.eu/fileadmin/user_upload/Deliverables/D44_Collected Good Practices in Introducing Gender in Curricula 78106.pdf](https://www.egera.eu/fileadmin/user_upload/Deliverables/D44_Collected_Good_Practices_in_Introducing_Gender_in_Curricula_78106.pdf)
- Gearing Roles (2020), Handbook for creating a gender-sensitive curriculum (Teaching and learning strategies) <https://gearingroles.eu/gearing-roles-new-handbook/>

Linking Research and Innovation for Gender Equality

Key Facts about the Project

12 CONSORTIUM MEMBERS

CALIPER is a 4-year Horizon 2020 project (2021-2024) involving 7 Research Performing and 2 Research Funding Organisations, along with 2 supporting SMEs and 1 University.

9 CO-CREATED GENDER EQUALITY PLANS

Being at different level of Gender Equality uptake, each Research Organisation designs and implements a Gender Equality Plan (GEP), the core action of CALIPER.

9 RESEARCH & INNOVATION HUBS

GEP implementing partners set up regional collaboration Hubs with stakeholders from Civil Society, Industry, Academia and Government bridging the gap between research and society at large.

90+ GENDER EQUALITY ACTIONS

Within GEPs' first 12-month implementation phase, partners implemented more than 90 structural and soft actions, aiming to transform their organisational practices and culture.

CALIPER's main goals

Remove barriers to the careers of female STEM researchers.

Integrate gender dimension in research and innovation context.

Improve gender balance in decision-making bodies.

Transform organisational culture for gender equality in work-life balance.

Facilitate measures against gender-based violence.

Discover more about CALIPER!!

SCAN ME

Η Ομάδα Έργου του CALIPER:

- Δρ. Μανώλης Ντάνος, entanos@epu.ntua.gr
- Δρ. Μαρία Φλουρή, mflouri@epu.ntua.gr
- Δρ. Μάρω Μπαφαλούκου, mbafaloukou@epu.ntua.gr
- ΥΔ. Έρα Νεοφύτου, hneofytou@epu.ntua.gr

<https://caliper-project.eu/>

<https://caliper-project.eu/>

<https://caliper-project.eu/>

<https://caliper-project.eu/>